

A EDUCACION PROTÉXENOS PROTEXAMOS OS SEU FINANCIAMENTO

DOCUMENTO DE
POSICIONAMENTO

OS COMPROMISOS DA COMUNIDADE INTERNACIONAL

O ano 2016 comeza coa aprobación dunha nova Axenda de Educación: *Educación 2030. Marco de Acción*¹. Todos os Estados o mundo vólvense dar unha nova oportunidade para garantir *una educación inclusiva e equitativa de calidade e un aprendizaxe ao longo da vida para todos*. **O prazo: 2030.**

Xa no ano 2000, no Foro Mundial sobre Educación en Dakar se estableceron as seis metas da iniciativa Educación para Todos (EPT) para seren cumpridas no ano 2015. Malia os avances, ditas metas non se alcanzaron e en maio de 2015² os Estados asinaron un novo acordo para revisar os **compromisos incumplidos** e actualizar a axenda para incluír novos compromisos educativos.

Unha das principais leccións aprendidas nos últimos 15 anos é que as boas intencións e os compromisos políticos só poden ser alcanzados cando hai un **financiamento suficiente e de calidade**. É esencial para ter un profesorado con formación adecuada, para contar con materiais didácticos suficientes, para dispor e acceder a escolas de calidade...

Segundo a UNESCO para poder garantir 12 anos de educación obrigatoria e gratuíta nos países de ingresos baixos e medios-baixos precísase dun investimento de 340.000 millóns de dólares ao ano. Iso implica que os países en desenvolvemento deban dedicar o 6,56% do PNB á educación e, mesmo así, faltarían 39.000 millóns de dólares para garantir o dereito á educación no mundo.

Esta fenda no financiamento podería ser cuberta se os países doadores destinasen o 15-20% do total da súa Axuda ao Desenvolvemento a Educación (AOD). Ou o que é o mesmo, a Alianza Mundial pola Educación calculou que o custo medio diario da educación para un neno ou nena nun país en desenvolvemento, de preescolar ata o remate da escola secundaria, é de 1,18 dólares: 1,04 dólares ao día serían fornecidos polos propios países en desenvolvemento.

Lembremos tamén que en Setembro do 2015 os Estados Membros da ONU aprobaron a Axenda 2030 para o Desenvolvemento Sostible, que inclúe un conxunto de 17 Obxectivos de Desenvolvemento Sostible (ODS) para **pór fin á pobreza, loitar contra a desigualdade e a inxustiza, e facer fronte ao cambio**

¹ 38ª Conferencia Xeral da UNESCO en París.

² Foro Mundial de Incheon organizado pola UNESCO.

**A FENDA EN
FINANCIAMENTO
EXTERNO É TAN SÓ DE
14 CÉNTIMOS POR
NENO OU NENA AO DÍA**

climático. Por primeira vez na historia recoñécese que o Desenvolvemento só se pode conseguir desde un compromiso dos Estados por traballar conxuntamente; trátase dunha Axenda universal, construída coa participación de todos e cuxa aplicación cabe a todos.

O Dereito á Educación recóllese no ODS4. A meta educativa vai máis alá incluíndo a redución das disparidades de xénero, a educación gratuíta para a primeira infancia, primaria e secundaria; alfabetización de persoas adultas e mozos/as e educación técnica e vocacional e terciaria. Metas universais, aplicables a todos os países do mundo.

O lanzamento da Axenda 2030 require, ademais, cambios globais, incluíndo reformas no sistema financeiro e unha maior transparencia na rendición de contas perante a cidadanía.

Sen embargo, en Europa as cifras non sitúan a Educación no centro. En termos globais en Europa a Axuda Oficial ao Desenvolvemento leva estancada os dous últimos anos (0,43 % da PNB da Unión para os anos 2013 e 2014) e as porcentaxes destinados a Educación foron recortándose; países como Dinamarca, Noruega e España amosan un descenso substancial, tanto en Educación, coma na porcentaxe xeral de AOD.

No caso de España, a crise económica vivida estes anos deveu nun retroceso no total de AOD e esta redución, tan significativa, tamén se produciu no ámbito da educación, tanto en termos totais, coma en porcentaxe respecto da axuda total. Así, se en 2008 segundo datos do Comité de Axuda ao Desenvolvemento (CAD), a axuda en educación supuña case un 8% do total, en 2013 pasamos ao valor histórico máis baixo, un 2,6% da axuda total.

En canto á educación básica, tamén se ten retrocedido de xeito preocupante ás peores cifras da última década,

EN ESPAÑA RETROCEDEUSE EN EDUCACIÓN BÁSICA ATA CHEGAR ÁS PEORES CIFRAS DA ÚLTIMA DÉCADA

afastándose da proposición non de lei que fixo a Comisión de Cooperación do Congreso dos Deputados onde se instaba a acadar en educación básica o 8% do total da AOD de carácter bilateral. Esta cifra que, segundo datos do CAD, chegou a acadar o 3,5% en 2008, situouse en 2013 nun paupérrimo 0,9%.

Cabe destacar que tanto **os ODS como os Obxectivos de Educación Para Todos e Todas deberán de aplicarse e seren cumpridas en tódolos países, desenvolvidos ou en desenvolvemento.** Polo tanto, España non só deberá ter conta do cumprimento deles nos países cos que coopera, senón que há ter que facelo no seu propio contexto.

A educación é un pilar fundamental de calquera economía e un maior investimento dun Estado en materia educativa tornará a súa economía máis competitiva.

A situación de crise financeira rompeu con este paradigma e desde 2009 os orzamentos educativos téñense visto sistematicamente recortados, tanto a nivel estatal como autonómico, no noso país.

No ano 2012, España estaba entre os 10 países da UE que menos %PIB destinaba a educación, o 4,4% do PIB. Esta % foi decrecendo cada ano desde entón, chegando ao 4,23% no ano 2015.

A REALIDADE DE MILLÓNS DE NENOS E NENAS NO MUNDO

A día de hoxe 124 millóns de nenos, nenas e mozos e mozas no mundo non van á escola, deles, 59 millóns non acceden á educación primaria e 65 millóns non van á escola secundaria. Todos precisan que a súa voz se oia.

En abril de 2015 UNESCO presentaba o *Relatorio da Educación para Todos e Todas 2015, Logros e desafíos*. O devandito Relatorio reflicte avances, con todo insuficientes. Só un de cada tres países do mundo alcanzou a totalidade dos obxectivos da Educación para Todos, 43% dos países conseguiron a paridade de xénero na educación primaria e secundaria e tan só a metade deles lograron o obxectivo no que se centraba a máxima atención: a escolarización universal de todos os nenos e nenas en idade de cursaren a ensinanza primaria.

Isto significa que **en 2016 aínda hai 59 millóns de nenos e nenas sen escolarizar, dos cales 53% son nenas** (cifra que aumentou en 2.4 millóns desde o ano 2010), outros 124 millóns de nenos e nenas no mundo que non poderán rematar os seus estudos de primaria e moitos dos que os rematan non adquiren as competencias básicas pola mala calidade de aprendizaxe na ensinanza. Séguense a precisar catro millóns de docentes para conseguir a a escolarización de tódolos nenos e nenas en idade de cursaren primaria. 63 millóns de adolescentes seguen sen escolarizar. Case 781 millóns de persoas adultas teñen competencias deficientes en lectura e escritura.

Emerxeron, así mesmo, desafíos como a falta de acceso, a calidade educativa e a equidade, con amplos grupos e colectivos (nenos, nenas e mozos e mozas de familias pobres e marxinadas de zonas rurais, de minorías étnicas, con discapacidades, en situación de refuxio ou desprazamento, atinxidos por conflitos armados...) excluídos do seus dereito á educación e ao aumento das desigualdades educativas. **O papel de protección da escola está ameazado** especialmente en contextos de emerxencia e conflito. Segundo datos de UNICEF, 1 de cada 4 nenos e nenas en zonas de conflito non vai ao colexio.

En España hai tamén desafíos, posto que os recortes teñen afectado, esencialmente, a moitas prestacións económicas ou axudas a familias en materia educativa, como a axuda para libros ou as bolsas comedor. Lembremos que Educación é unha competencia transferida ás CC.AA. polo que cada unha delas establece as súas prioridades de xeito individual. O recorte nestas prestacións, así como no de orzamento para salarios, son chaves fundamentais na calidade educativa e factores moi importantes en canto ás estatísticas de fracaso escolar, nas que andamos á cabeza de Europa.

ESTE ANO NA SEMANA DE ACCIÓN MUNDIAL POLA EDUCACIÓN (SAME) QUEREMOS CHAMAR A ATENCIÓN SOBRE O PAPEL DE PROTECCIÓN QUE A ESCOLA E A EDUCACIÓN EXERCEN SOBRE OS NENOS E NENAS

A educación protéxenos fronte á pobreza xa que é unha ferramenta que reforza as capacidades, que fai á persoa menos vulnerable á pobreza, máis libre, con opcións de participación na súa sociedade; a educación protexe en contextos de emerxencias e conflitos, constrúe paz e promove a participación social. A educación, especialmente a das nenas, é un dos medios máis eficaces para protexelas de explotación, abusos ou do matrimonio infantil; mellora a saúde materna, reduce a mortalidade infantil, aumenta os niveis de nutrición da familia, contribúe ao seu empoderamento económico e político e ao acceso a mellores oportunidades de emprego. **Esta protección no se pode garantir sen un compromiso real dos Estados para financiala.**

© Educo

Detrás destes datos hai moitas persoas ás que se lles está a negar un dereito básico: a educación, o que lles impedirá saír do círculo da pobreza, posuír competencias para resolver problemas locais e globais, reivindicar outros dereitos básicos, como a saúde.

Precisamos de construír unha **ciudadanía** comprometida e activa, quen de mobilizar e incidir socialmente e presionar os gobernos e a comunidade internacional para reivindicar que a Educación sexa unha verdadeira ferramenta de protección para os nenos e nenas.

© Angela Wells/JRS

A CME é unha coalición internacional con presenza en máis de 100 países e composta por ONG, sindicatos do ámbito educativo, centros escolares e movementos sociais de moi diverso tipo que nos mobilizamos para reclamar o cumprimento íntegro dos compromisos internacionais asinados polos Estados e a comunidade internacional para **garantir o acceso a unha educación de calidade para tódalas persoas do mundo.**

A CME naceu para dar seguimento ao cumprimento íntegro de los compromisos do Cumio de Dakar (Senegal) do ano 2000. O noso obxectivo sempre foi sensibilizar e mobilizar a cidadanía para que esixa aos seus gobernos e á comunidade internacional que cumpran as súas promesas e se responsabilicen do destino dos 59 millóns de persoas aos que se exclúe do dereito á educación. No ano 2015 conseguimos mobilizar a máis de 15 millóns de persoas en todo o mundo.

A CME estivo pedíndolle á comunidade internacional que realice compromisos sólidos para mellorar radicalmente os esforzos en financiamento do desenvolvemento en xeral e en sistemas de educación pública e gratuíta en particular. Estes chamamentos foron realizados durante todo o proceso de desenvolvemento post-2015, o Foro Mundial pola Educación, o Cumio de Oslo sobre educación e a Conferencia internacional para o financiamento do desenvolvemento e cada vez os resultados teñen quedado máis curtos con respecto aos compromisos substanciosos para mellorar a axuda ao desenvolvemento en educación.

Para sumar voces á causa, unha vez por ano, no mes de Abril, en todos os países do mundo onde está presente a campaña, organízase a **Semana de Acción Mundial pola Educación (SAME)**. Saímos á rúa e organizamos diferentes actividades orientas a crear conciencia social sobre a importancia do Dereito á Educación.

Queremos chamar a atención da comunidade educativa, dos medios de comunicación, da sociedade en xeral e especialmente, dos representantes políticos sobre a necesidade de facer real e efectivo o dereito a unha educación de calidade para todos e todas no mundo.

En España son moitos os logros acadados grazas á mobilización dende a primeira edición da SAME no ano 2003. Temos contribuído a visualizar a importancia da educación no desenvolvemento integral das persoas e as súas comunidades e manter as políticas de cooperación en educación na axenda política en tempos de crise, a pesar dos graves recortes sufridos.

En 2006, baixo o lema **Tódolos nenos e nenas necesitan profes**, nenos e nenas de toda España foron ao Congreso dos Deputados a pedir aos nosos representantes políticos que investisen en educación. Como resultado desta mobilización aprobouse unha proposición non de lei orientada a conseguir un maior esforzo da cooperación española destinada a educación.

No ano 2008, baixo o lema **Superemos a exclusión, calidade na educación!**, formamos un gran quebracabezas que foi entregado, xunto ás mensaxes elaborados polas escolas participantes, á Secretaría de Estado de Cooperación Internacional, quen se comprometeu publicamente a destinar o 8% da Axuda Oficial ao Desenvolvemento (AOD) á educación básica.

No ano 2013 o acto estatal da SAME celebrouse no Senado, coa presenza da Comisión de Cooperación Internacional para o Desenvolvemento e das máis de 50 organizacións que conformamos a CME a nivel territorial.

Reivindicamos a necesidade de contar co suficiente número de docentes ben formados e remunerados para facer real e efectivo o dereito a unha educación de calidade e acabar coa fenda da desigualdade.

Como resultado do encontro elaborouse unha moción instando ao goberno a lembrar a importancia das políticas de cooperación ao desenvolvemento na loita contra a pobreza, así como a dar prioridade dentro do sector da educación á “mellora da calidade educativa, a fin de facilitar a apropiación das aprendizaxes, habilidades e competencias básicas dos grupos de poboación máis desfavorecidos e en situación de maior vulnerabilidade”.

En el 2015 baixo o lema: **“Eu voto pola educación. E ti?”** máis de 40.000 nenos/as e mozos/as de España devíñeron altofalantes dos millóns de persoas que non teñen a oportunidade de accederen sequera á educación básica.

Recibíronnos no Congreso dos Deputados, onde unha representación dos nosos novos activistas tivo a oportunidade de reivindicar aos políticos os seus compromisos polo Dereito á Educación.

© Sergi Cámara/Entreculturas

Perante este escenario de compromisos incumplidos e desafíos pendentes da nova Axenda 2030 faise necesario que cada un faga algo ao respecto. **O mundo precisa cambios fundamentais e isto require dunha nova xeración de cidadáns globais activos con novos coñecementos, actitudes e condutas para pedir aos Gobernos que cumpran cos seus compromisos respecto do dereito á educación.**

É o noso momento para sensibilizar a clase política e a opinión pública sobre a importancia dunha educación que protexa a millóns de persoas da pobreza, dos conflitos pois é unha ferramenta que reforza as capacidades, que fai á persoa menos vulnerable á pobreza, máis libre, con opcións de participación na súa sociedade.

Para que a Educación poida ser unha ferramenta de protección, este anos imos mobilizarnos durante a SAME para pedir aos nosos gobernantes que destinen orzamento para **os compromisos que adquiriron para garantir o Dereito á Educación.**

É esencial que os países desenvolvidos implanten por completo os seus compromisos oficiais de axuda ao desenvolvemento, incluíndo o compromiso realizado por moitos países desenvolvidos de alcanzar o obxectivo do 0,7% do PNB para a AOD.

Lembrémoslle á comunidade internacional o compromiso asinado en maio de 2015 no Foro Mundial pola Educación

“...as aspiracións non se poden alcanzar sen un aumento significativo e ben dirixido en financiamento, especialmente naqueles países que están máis lonxe de poderen alcanzar a educación de calidade para todos e a tódolos niveis. Polo tanto, estamos determinados a aumentar o gasto público en educación de acordo cos contextos nacionais e requirimos a adhesión aos estándares internacionais e rexionais de asignar de forma eficiente ao menos o 4-6% do Produto Interior Bruto e/ou cando menos o 15-20% do gasto público total á educación”.

Declaración de Incheon

En concreto, demandamos

- 1 **Cumprir con tódolos compromisos da Axenda da Educación 2030** para garantir unha educación de calidade, inclusiva e equitativa e promover oportunidades de aprendizaxe ao longo da vida para todos, cuxa aplicación é de obrigado cumprimento para tódolos países, incluído España.
- 2 **Que o Goberno estableza un plan claro para incrementar a súa contribución**, de forma progresiva, cara á meta do 0,7% da Renda Nacional Bruta a AOD, comprometéndose a chegar nesta lexislatura, cando menos ao 0,4%.
- 3 **Que o Goberno destine, cando menos o 8% da Axuda oficial ao desenvolvemento a Educación básica**, tal e como se recomenda na proposición non de lei do Congreso dos Deputados de 2006 e na moción do Senado de novembro de 2013. Así mesmo, é importante recoñecer o papel crucial da educación en contextos de emerxencia e de conflito e destinar, cando menos, o 4% da axuda humanitaria a Educación.
- 4 **Situar a educación no centro de las políticas públicas**, como dereito humano fundamental habilitador doutros dereitos, panca de desenvolvemento e ben público global. Por iso, pedimos que, ademais dos compromisos derivados da súa condición de doador, o Goberno de España mailas CC.AA aumenten o orzamento de Educación, ata acadar na presente lexislatura un mínimo de investimento do redor 5% do PIB.
- 5 **Traballar por un pacto ou compromiso social e político** amplo e estable pola educación en España, que vaia alén dos ciclos políticos e que propoña asentar un sistema educativo apto para afrontar os desafíos futuros.
- 6 **A creación dun ambiente facilitador** para apoiar a construción de cidadanía global polo Dereito á Educación.
- 7 **Unha rendición de contas á sociedade** sobre como se están a cumprir os compromisos asinados polo Dereito á Educación e os Obxectivos de Desenvolvemento Sostible.

Campaña Mundial pola
EDUCACIÓN
www.cme-espana.org

A Coalición Galega da Campaña Mundial pola Educación está integrada por:

Organizacións que participan na SAME a nivel estatal:

Dirección de arte, diseño e ilustracións: Maribel Vázquez. Tradución: Andrés Taboada.